

SINAVLARDA KOPYA ÇEKMEYİ ÖNLEMENE YÖNELİK ÖNLEMLER MEASURES AGAINST CHEATING IN EXAMS

Yrd. Doç. Dr. Şeref TAN
Celal Bayar Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Bölümü

ÖZ

Bu çalışmada, araştırmacının hazırladığı bir anketle, sınav anında kopya çekmeyi önlemeye yönelik olarak önerilen 10 önlemin ne derece etkili olacağı ve bu önlemlerin öğretim elemanlarınca alınma düzeyleri konusunda öğrencilerin düşünceleri alınmıştır. Anket 2000-2001 öğretim yılı Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi 3. sınıf öğrencilerinden 365 kişiye uygulanmıştır. Öncelikle, önlemlerin etkililik dereceleri ve uygulanma düzeyleri sunulmuştur. Sonra, MANOVA (Çok Değişkenli Varyans Analizi) sonucu hem etkililik hem de uygulanma düzeyleri açısından 4 ana bilim dalı bazında farklılık bulunan önlemler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sınavlarda kopya çekme, kopya çekmeyi önlemeye yönelik önlemler.

ABSTRACT

In this study, students' opinions about the levels of application and effectiveness of 10 precautions against cheating during an exam period were collected by a questionnaire prepared by the researcher. The questionnaire was applied to 365 third-year students at the Faculty of Education, Celal Bayar University, in the 2000-2001 academic year. First of all, the levels of application and the degrees of effectiveness of the 10 precautions against cheating are presented. The results, showing the significant differences among majors based on Post Hoc tests followed by MANOVA (Multivariate Analysis of Variance), are then given.

Key Words : Cheating in exams, precautions against cheating.

GİRİŞ

Günümüzde kopya çekme olayı artık akademik bir sorun olmuştur. Evans, Craig ve Mietzel'e (1993) göre yıllardan beri okullarda hatta medyada kopya çekme olayı gündeme gelmektedir. Kopya çekme, sınavda ya da diğer akademik ödevlerde, kullanımına izin verilmeyen kaynakları kullanma, sınavı ya da ödevi başkalarına yaptırma olarak tanımlanabilir. Temel olarak kopya çekme öğrencinin başarısını yansıtmaya açısından dürüst bir davranış değildir. Çünkü kopya sonucu elde edilen puan ya da not öğrencinin gerçek bilgi ve becerisini yansıtmaz.

Bushway ve Nash'e (1977) göre sınıf ortamında kopya çekme birçok şekilde olabilmektedir. Bunlardan bazıları, sınavda küçük kopya kağıtlarını kullanmak, diğer öğrencilerin kağıtlarından cevabı kopyalamak, başkalarından ev ödevlerini kopyalamak ya da kopyalatmaktır. Bazı araştırmalarda, zeka ya da okul başarısı ile kopya çekme arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Bushway ve Nash'in (1977) ifade ettiği gibi birçok çalışma zeka düzeyi ya da okul başarısı düşük olan öğrencilerin daha çok kopya çektiklerini ortaya koymuştur.

Bushway ve Nash (1977) okullarda bir ahlaki hava bulunduğunu ve bu ahlaki havanın öğrencilerin karakterlerini ve kopya çekme durumlarını etkilediğini belirtmiştir. Bushway ve Nash (1977) kopya çekmedeki başarının da kopya çekme davranışını önemli ölçüde etkilediğini vurgulamıştır. Literatür, kopya çekerken yakalanma olasılığının yüksek olduğu durumlarda öğrencilerin kopya çekme olasılığının çok az olduğunu göstermektedir.

Kopya çekmeyi etkileyen sosyal faktörler de bulunmaktadır. Bunlardan kimileri şunlardır: öğrenciler üzerindeki üniversiteyi kazanma baskısı, başarısızlık korkusu, ailenin iyi not beklentisi, hatta baskısıdır. Cornehlisen'in (1965) araştırmasının sonuçları, aileden, öğretmenden ve/veya yöneticilerden gelen her türlü baskının kopya çekme davranışını artırdığını ortaya koymuştur. Aslında sosyal açıdan kopya çekmek "anti-sosyal" bir davranıştır. Çünkü öğrenciler kopya çekerek yüksek notlar alıp, ailelerini mutlu etmek için çaba göstermektedirler.

Kopya çekmeyi etkileyen faktörler arasında, öğretim programıyla ilgili faktörlerden de söz edilebilir.

Birçok öğretmen, kendi branşıyla ilgili tüm önemli konuları işlemeyi istemektedir. Bu durumda, çalışılacak çok materyalin olması söz konusudur. Bu da kopyayı çare olarak kabul etme anlayışını artırır. Bu durumu önlemenin bir yolu öğretimi ve sınavları olebildiğince bireyselleştirmektir. Böylece öğrenciler yetenekleri doğrultusunda bireysel çalışmalara yöneleceğinden daha etkili bir öğretim söz konusudur.

Lickona (1991) kopya çekmenin neden yanlış olduğuna ilişkin 5 neden belirtmektedir.

1. Kopya çekmek sonuçta kişinin kendisine olan saygısını azaltır. Çünkü bir insan kopya gibi hak etmediği yollardan elde ettiği şeylerle gurur duymaz.
2. Kopya çekmek her şeyden önce bir yalandır. Çünkü kopya çekmek olduğunuzdan daha bilgili olarak düşünüleceğinizden dolayı diğer insanları aldatmaktır.
3. Kopya çekmek öğrencinin verilecek ödevleri yapacağı konusunda öğretmenin güvenini yok eder. Öğretimde güvensizlik duygusunun oluşması, öğretmen ve sınıf arasındaki tüm ilişkiyi de zedeleyebilir.
4. Kopya çekmek kopya çekmeyenlere yapılan bir haksızlıktır.
5. Öğrenciyken kopya çekiliyorsa, ilerideki yaşamda karşılaşılabilecek diğer olaylarda da kopya çekmek gibi aldatıcı davranışlarda bulunma olasılığı artar. Bu durum çok yakın arkadaşlık ilişkilerine bile genellenebilir.

Araştırmalar dersin öğretim sorumlusunun öğretim stili ve kişiliğinin kopya çekme durumunu belirleyen faktörlerden biri olduğunu ortaya koymuştur. Hiç kuşkusuz, öğretmenler, tutum ve davranışlarıyla, sınıflarda kopya çekme davranışlarını etkiler. Öğretmenler kopya çekmeyi önlemede, saptamada ve cezalandırmada çok önemli bir rol oynamaktadır. McCabe (1993) çalışmasında, üniversitelerde belirli ödüller almış öğretmenlerin kopya olaylarına karşı daha titiz ve kopya olaylarını rapor etmede daha duyarlı olduklarını ve öğretmenlerin sisteme inandıklarında, sistemi kullanmada daha istekli olduklarını belirtmektedir.

Evans ve Craig (1990) araştırmalarında, bir derste yapılacak sınav sayısını da kopya çekme durumunu

etkileyen öğeler arasında göstermekte ve öğrencilerin başarıları yapılacak bir ya da iki sınavla değerlendirildiğinde, kopya çekme olasılığının yüksek olduğunu belirtmektedir. Ne yazık ki, teknolojinin gelişmesiyle kopya çekme yaygınlaşmakta ve saptanması da zorlaşmaktadır. İnternet üzerinde kimi haber grup tartışmalarında, öğrenciler en iyi kopya çekme yöntemleri konusundaki fikirlerini paylaşmaktadır.

Ölçme açısından sınavda kopya çekilmesi elde edilecek ölçümlerdeki hata miktarının fazla olmasına, dolayısıyla ölçümlerin güvenilirliği ve geçerliğinin düşük olmasına neden olur. Bu durum, aynı zamanda, alınacak eğitim kararlarının sağlıklı olabilmesi olasılığını da düşürür. Özellikle günümüzde sınavların kalabalık sınıflarda yapılması ve diğer bazı koşullardan dolayı öğrencilerin kopya çekme olasılığı bulunmaktadır.

Bu çalışmada, CBÜ Eğitim Fakültesi öğrencilerinin sınıf ortamında yapılan sınavlarda kopya çekmeyi önlemeye yönelik olarak sunulan önlemlerin etkililiği ve fakülte öğretim elemanlarınca bu önlemlerin uygulanma düzeylerine ilişkin görüşlerinin saptanması amaçlanmıştır.

Problem Cümlesi

Kopya çekmeyi önlemeye yönelik olarak sunulan 10 önlemin etkililiği ve öğretim elemanlarınca (ve gözetmenlerce) uygulanma düzeyleri konusunda CBÜ Eğitim Fakültesi 3. sınıf öğrencilerinin görüşleri nedir?

Alt Problemler

1. Kopya çekmeyi önlemeye yönelik (ankette sunulan) her bir önlemin etkililik düzeyi konusunda öğrencilerin fikirleri nedir?
2. Kopya çekmeyi önlemeye yönelik (ankette sunulan) her bir önlemin öğretim elemanlarınca uygulanma düzeyine ilişkin öğrencilerin fikirleri nedir?
3. Kopya çekmeyi önlemeye yönelik (ankette sunulan) her bir önlemin etkililik düzeyi konusunda öğrencilerin fikirleri bölümlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Kopya çekmeyi önlemeye yönelik (ankette sunulan) her bir önlemin öğretim elemanlarınca uygulanma düzeylerine ilişkin öğrencilerin fikirleri bölümlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Denekler

2000-2001 öğretim yılında, CBÜ Eğitim Fakültesi 3. sınıf öğrencilerinden 365 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin bölümlere ve öğretim programına (I. ya da Gece) göre dağılımı aşağıda Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Örneklemleri Oluşturan Deneklerin Bölümlere Göre Dağılımı

Bölüm	I. Öğretim	Gece Öğretimi	Toplam
Türkçe	29	36	65
Sosyal Bilgiler	37	34	71
Fen Bilgisi	46	42	88
Sınıf Öğret.	62	79	141
TOPLAM	174	191	365

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri literatür taraması ve araştırmacının düzenlediği kopya çekmeyi önlemeye yönelik 10 önlemin etkililiği ve öğretim sorumluları tarafından uygulanma düzeyine ilişkin öğrencilerin fikirleri ve öğrencilere ait bazı kişisel bilgilerin alınmasıyla toplanmıştır. Ankette kullanılan 10 önlemden beşi (1., 2., 3., 4. ve 7. önlemler) Linn & Gronlund'dan (1995) alınmış, diğerleri araştırmacı tarafından belirlenmiştir. Bu önlemlerin yeterliği konusunda araştırmacı CBÜ Eğitim Fakültesindeki meslektaşlarının önerilerini de almıştır.

Öğrencilerin gerek kopya çekmeyi önlemeye yönelik önlemlerin etkililiği, gerekse bu önlemlerin öğretim sorumlularınca ya da gözetmenlerce uygulanma düzeyine yönelik fikirleri Likert-tipi bir ölçekle toplanmıştır. Öğrencilerin önlemlerin etkililik ve öğretim elemanlarınca uygulanma düzeylerine yönelik cevaplarıyla ilgili ölçek aşağıdaki gibidir:

(1: Çok zayıf, 2: Zayıf, 3: Orta, 4: İyi, 5: Çok iyi)

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın bulguları alt problemlere göre sunulmuştur. Öncelikle 1. alt probleme "Her bir önlemin etkililik düzeyi konusunda öğrencilerin fikirleri nedir?" ve 2. alt probleme "Kopya çekmeyi önlemeye yönelik sunulan her bir önlemin öğretim elemanlarınca uygulanma düzeyi konusunda öğrencilerin fikirleri nedir?" ilişkin bulgular birlikte sunulmuştur.

Öncelikle 1. alt probleme "Her bir önlemin etkililik düzeyi konusunda öğrencilerin fikirleri bölümlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?" ve 4. alt probleme "Her bir önlemin öğretim elemanlarınca uygulanma düzeylerine ilişkin öğrencilerin fikirleri bölümlere göre anlamlı farklılık göstermekte midir?" ilişkin bulgular birlikte sunulmuştur.

Kopya Çekmeyi Önlemeye Yönelik Önlemlerin Etkililik ve Öğretim Elemanlarınca Uygulanma Düzeyi Konusunda Öğrenci Fikirleri

Kopya çekmeyi önlemeye yönelik önlemlerin etkililik derecesi Likert-tipi ölçeğe göre puanlanmıştır: Önerilen önlemlerin etkililik derecesine yönelik olarak, 1 "Çok zayıf"ı ve 5 "Çok iyi"yi ifade eder. Likert-tipi ölçeklerde 5 üzerinden 3.00 aritmetik ortalamaya kararsız (nötr) bir durumu ifade eder (McIver & Carmines, 1981: 27). Kopya çekmeyi önlemeye yönelik önlemlerin etkililiği bölümünde:

- (a) önerilen bir önlemin etkililiği 3.00 aritmetik ortalamaya sahip ise, o önlem etkililiği konusunda öğrenciler kararsız,
- (b) belirtilen önleme ilişkin aritmetik ortalama 3.00 üzerinde ise, o önlem etkili,
- (c) belirtilen önlem 3.00 altında ise, o önlem etkisiz olarak yorumlanır.

Aynı yorum (1 uygulanma düzeyi en az ve 5 uygulanma düzeyi en çok olacak şekilde) önerilen önlemlerin uygulanma düzeyleri için de geçerlidir.

Yukarıda belirtilen ölçütlere göre aşağıda her bir önlemin etkililiği ve uygulanma düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri betimlenmiştir. Kopya çekmeyi önlemeye yönelik her bir önlemin etkililiği ve uygulanma düzeylerine yönelik aritmetik ortalamalar büyükten küçüğe doğru (etkililik derecesi için) standart sapmalarla birlikte Tablo 2'de sunulmuştur. Tablo 2'de aritmetik ortalamaların altında verilmiş olan parantez içindeki değerler, etkililik ya da uygulanma düzeyi açısından, 10 önlemin olumsuzdan olumsuza doğru sırasını göstermektedir.

Tablo 2

Kopya Çekmeyi Önleme Önlemlerinin Etkililiği ve Uygulanma Düzeyleri için Aritmetik Ortalamalar

Alınabilecek Önlem	Etkililiği		Uygulanma Düzeyi	
	Ort.	Sx.	Ort.	Sx.
6. İki test formunun kullanılması ve arka arkaya oturan öğrencilerin farklı formları cevaplamalarının sağlanması.	4.29 (1)	0.90	3.28 (3)	1.16
7. Hazırlanan testin öğrenciler için uygun, adil ve yararlı olmasının sağlanması.	4.27 (2)	1.03	2.55 (8)	1.08
4. Sınav anında öğrencilerin sürekli olarak gözlenmesi, gözetmenin kitap, gazete vb. okumaması, salonu terk etmemesi.	4.26 (3)	1.06	3.53 (1)	1.17
10. Öğrencilerin test uygulamasını aksatacak şekilde davranmalarına izin verilmemesi.	4.23 (4)	0.94	3.37 (2)	1.11
9. Sınav anında öğrencilerle bireysel olarak, fısıldayarak konuşulmaması, açıklama gerektiğinde açıklamanın tüm gruba yapılması.	4.20 (5)	0.98	3.09 (5)	1.14
5. Fiziksel koşulların uygun olması durumunda öğrencilerin bir sıra atlatılarak (bir sıra dolu bir sıra boş) oturtulması.	4.14 (6)	1.07	2.98 (6)	1.35
1. Testin hazırlanması, saklanması ve uygulanmasında gerekli özen ve titizliği gösterip, güvenlik önlemlerinin alınması.	4.02 (7)	0.96	3.22 (4)	1.07
8. Öğrenmenin artırılmasında sınavların çok önemli bir yer tuttuğunun bilincine varma.	3.94 (8)	1.09	2.76 (7)	1.22
2. Sınavdan önce öğrencilerden sıralarını temizlemelerini isteme (hem materyaller hem de sıra üstündeki yazılar için).	3.53 (9)	1.27	2.42 (9)	1.26
3. Matematik gibi derslerde işlemler için karalama kağıdı kullanıldıysa, bu kağıdın da testle birlikte alınması.	3.08 (10)	1.47	1.95 (10)	1.23

Sınıf ortamında yapılan sınavlarda kopya çekmeyi önlemeye yönelik olarak sunulan 10 önlemin bir iç-

tutarlılık ölçütü olan Alpha güvenirlilik katsayısı 0.73 bulunmuştur.

Tablo 2'deki önlemlerin etkililiği ve uygulanma düzeyine ilişkin sonuçlar, en çok etkili önlemden en az etkili önleme doğru aşağıda sunulmuştur.

(6) İki test formunun kullanılması ve arka arkaya oturan öğrencilerin farklı formları cevaplamalarının sağlanması önlemi 5 üzerinden 4.29'luk bir aritmetik ortalamayla öğrenciler tarafından en etkili önlem olarak algılanmaktadır. Buna karşın, bu önlemin öğretmenler tarafından uygulanma düzeyi 3.28'lik bir aritmetik ortalamaya sahiptir. Bu aritmetik ortalama söz konusu önlemin öğretim sorumluları tarafından uygulanma düzeyinin orta civarında olduğunu belirtmektedir.

(7) Hazırlanan testin öğrenciler için uygun, adil ve yararlı olmasının sağlanması önlemi 4.27 aritmetik ortalamayla çok etkili bir önlem olarak bulunmuştur. Bu önlemin uygulanmasına yönelik aritmetik ortalama 2.55'tir. Bu aritmetik ortalama, öğrencilerin aldıkları sınavların genelde kendileri için uygun, adil ve yararlı olmadığı fikrine sahip olduğunu göstermektedir.

(4) Sınav anında öğrencilerin sürekli olarak gözlenmesi, gözetmenin kitap, gazete vb. okumaması, salonu terk etmemesi önlemi 4.26 aritmetik ortalamayla çok etkili bulunmuştur. Bu önlemin alınma düzeyine yönelik aritmetik ortalama 3.53'tür. Bu aritmetik ortalama söz konusu önlemin öğretim sorumluları ya da gözetmenler tarafından uygulanma düzeyinin ortamın biraz üstünde olduğunu belirtmektedir.

(10) Öğrencilerin test uygulamasını aksatacak şekilde davranmalarına izin verilmemesi önlemi de 4.23 aritmetik ortalamayla çok etkili olarak bulunmuştur. Bu önlemin alınma düzeyine yönelik aritmetik ortalama 3.37'dir. Öğrenciler tarafından bu önlemin çok etkili bir önlem olarak algılanmasına karşın, 3.37'lik bir aritmetik ortalama söz konusu önlemin gözetmenler ya da öğretim sorumluları tarafından uygulanma düzeyinin orta civarında olduğunu belirtmektedir.

(9) Sınav anında öğrencilerle bireysel olarak, fısıldayarak konuşulmaması, açıklama gerektiğinde açıklamanın tüm gruba yapılması önlemi de 4.20'lik aritmetik ortalama ile çok etkili bir önlem olarak bulun-

muştur. Bu önlemin alınma düzeyi için aritmetik ortalama 3.09'dur. Öğrenciler tarafından çok etkili bir önlem olarak algılanmasına karşın, 3.09'luk bir aritmetik ortalama söz konusu önlemin öğretim sorumluları ya da gözetmenler tarafından uygulanma düzeyinin orta civarında olduğunu belirtmektedir.

(5) Fiziksel koşulların uygun olması durumunda öğrencilerin bir sıra atlatılarak (bir sıra dolu bir sıra boş) oturtulması önlemi 4.14'lük aritmetik ortalama ile yine çok etkili bir önlem olarak bulunmuştur. Bu önlemin alınma düzeyine ilişkin aritmetik ortalama 2.98'dir. Bu aritmetik ortalama, çok etkili bir önlem olmasına karşın, bu önlemin öğretim sorumlularınca ya da gözetmenlerce uygulanma düzeyinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

(1) Testin hazırlanması, saklanması ve uygulanmasında gerekli özen ve titizliği gösterip, güvenlik önlemlerinin alınması önlemi de 4.02'lik aritmetik ortalama ile çok etkili bir önlem olarak bulunmuştur. Bu önlemin alınma düzeyi için aritmetik ortalama 3.25'tir. Öğrenciler tarafından çok etkili bir önlem olarak algılanmasına karşın, 3.25'lik bir aritmetik ortalama bu önlemin öğretim sorumluları tarafından uygulanma düzeyinin orta civarında olduğunu belirtmektedir.

(8) Öğrenmenin artırılmasında sınavların çok önemli bir yer tuttuğunun bilincine varma önlemi 3.94 aritmetik ortalama ile etkili bir önlem olarak bulunmuştur. Bu önlemin alınma düzeyine ilişkin aritmetik ortalama 2.76'dır. Bu aritmetik ortalama, öğrenci gözüyle, öğretim sorumlularının öğrenmenin artırılmasında sınavların çok önemli bir yer tuttuğunun bilincine varmadıklarını ifade etmektedir.

(2) Sınavdan önce öğrencilerden sıralarını temizlemelerini isteme (hem materyaller hem de sıra üstündeki yazılar için) önlemi de 3.53 aritmetik ortalama ile etkili bir önlem olarak bulunmuştur. Bu önlemin alınma düzeyine ilişkin aritmetik ortalama 2.42'dir. Bu aritmetik ortalama, etkili bir önlem olmasına karşın, bu önlemin öğretim sorumlularınca ya da gözetmenlerce uygulanma düzeyinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

(3) Matematik gibi derslerde işlemler için karalama kâğıdı kullanıldıysa, bu kâğıdın da testle birlikte alınması önlemi de 3.08 aritmetik ortalama ile orta

düzeyde de olsa etkili bir önlem olarak algılanmaktadır. Bu önlemin alınma düzeyine ilişkin aritmetik ortalama 1.95'tir. Bu aritmetik ortalama, etkili bir önlem olmasına karşın, bu önlemin öğretim sorumlularınca uygulanma düzeyinin yetersiz olduğunu göstermektedir.

Bölümler Bazında, Kopya Çekmeyi Önlemeye Yönelik Önlemlerin Etkililiği ve Öğretim Sorumlularınca Uygulanma Düzeyleri Konusunda Öğrenci Görüşleri

Bölümler bazında, kopya çekmeyi önlemeye yönelik önlemlerin etkililiği ve uygulanma düzeylerine ilişkin aritmetik ortalamalar Tablo 3'te sunulmuştur. Araştırmanın 3. ve 4. alt problemlerini cevaplayabilmek için öncelikle bölümlere göre 10 önlemin etkililiği ve uygulanma düzeyleri konusundaki görüşler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek üzere çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) uygulanmış ve sonuçları;

(a) genel olarak bölüm etkisi,

(b) her bir bağımsız değişken bazında bölüm etkisi ve

(c) her bir önlem bazında yalnızca bölümlere göre öğrenci görüşlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunan önlemler Tablo 4a, 4b, 4c ve Tablo 5a, 5b, 5c'de sunulmuştur.

Tablo 3a

Bölümler Bazında Önlemlerin Etkililiği için Ortalamalar				
Önlem	Türkçe	Fen	Sosyal	Sınıf
1	3.72	3.85	4.17	4.18
2	3.15	3.42	3.73	3.65
3	2.72	3.04	3.34	3.10
4	3.86	3.80	4.37	4.61
5	3.98	4.04	4.14	4.26
6	4.05	4.03	4.41	4.46
7	4.15	4.30	4.30	4.28
8	3.72	3.83	3.87	4.13
9	3.80	4.15	4.27	4.35
10	4.09	3.99	4.30	4.38

Tablo 3b

Bölümler Bazında Önlemlerin Uygulanma Düzeyleri için Ortalamalar

Önlem	Türkçe	Fen	Sosyal	Sınıf
1	3.40	3.32	3.25	3.14
2	2.55	2.51	2.50	2.28
3	1.92	2.28	1.93	1.79
4	3.46	3.65	3.28	3.67
5	3.78	3.56	2.41	2.68
6	3.43	3.54	2.97	3.28
7	2.75	2.18	2.76	2.51
8	3.15	2.97	2.47	2.66
9	3.34	2.85	2.77	3.29
10	3.71	3.21	3.02	3.52

Tablo 3'te bölümler öğrenci görüşleri açısından bölümler bazında anlamlı farklılık bulunan önlemler için en düşük aritmetik ortalama koyu ve italik, en yüksek aritmetik ortalama ise yalnızca koyu olarak yazılmıştır.

Kopya çekmeyi önlemeye yönelik tüm önlemlerin "etkililiği" açısından bölümlere göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak için uygulanan çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) sonuçları Tablo 4a'da sunulmuştur.

Tablo 4a

MANOVA Önlemlerin Etkililik Dereceleri Üzerinde Bölüm Etkisi

Etki-BÖLÜM	Değer	F	p
Pillai's Trace	0.189	2.380*	0.000
Wilks' Lambda	0.818	2.440*	0.000
Hotelling's Trace	0.214	2.500*	0.000
Roy's Largest Root	0.166	5.862*	0.000

* p<0.05

Tablo 4a'da görüldüğü gibi önlemlerin "etkililiğine" yönelik genel bir farkın olup olmadığına yönelik yapılan dört MANOVA testi de (Pillai's Trace, Wilks' Lambda, Hotelling's Trace ve Roy's Largest Root) $\alpha=0.000$ düzeyinde bölümler bazında sunulan 10 önlem arasında anlamlı bir fark olduğunu belirtmektedir. Diğer bir deyişle 10 önlemin etkililiğine yönelik her bir bölüme ilişkin aritmetik ortalamalar vektörleri (evrende) birbirine eşit değildir.

Bölümler bazında, etkililik açısından, kopya çekmeyi önlemeye yönelik olarak sunulan 10 önlemden hangileri için öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik analiz sonuçları Tablo 4b'de sunulmuştur.

Tablo 4b

Bağımlı Değişkenler Açısından Önlemlerin Etkililik Dereceleri Üzerinde Bölüm Etkisi

Bağ. Değ.	Kare. Top.	Sd	Ort. Kare	F	p
1. Önlem	12.503	3	4.168	4.692*	0.003
2. Önlem	15.312	3	5.104	3.224*	0.023
3. Önlem	14.425	3	4.808	2.242	0.083
4. Önlem	43.586	3	14.529	14.285*	0.000
5. Önlem	4.362	3	1.454	1.275	0.283
6. Önlem	14.103	3	4.701	5.994*	0.001
7. Önlem	1.001	3	0.334	0.310	0.818
8. Önlem	9.236	3	3.079	2.644*	0.049
9. Önlem	14.377	3	4.792	5.158*	0.002
10. Önlem	8.840	3	2.947	3.368*	0.019

* p<0.05

Tablo 4b'de görüldüğü gibi 1., 2., 4., 6., 8., 9. ve 10. önlemlerin etkililiği konusundaki öğrenci görüşleri bölümlere göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Kopya çekmeyi önlemeye yönelik önlemlerin etkililiği açısından, bölüm bazında anlamlı farklılık bulunan her bir önlem için farklılığın hangi bölümler arasındaki ortalamalardan kaynaklandığını saptamaya yönelik olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarından yalnızca anlamlı olanlar Tablo 4c'de sunulmuştur.

Tablo 4c

Önlemlerin Etkililik Derecelerinin Bölümler Bazında İkili Karşılaştırmaları

Bağ. Değ.	Bölümler	Ortl. Farkı	Std. Hata	p
1. Önlem	Türkçe-Sosyal	-45	0.16	0.21*
	Türkçe-Sınıf	-0.43	0.14	0.013*
2. Önlem	Türkçe-Sosyal	-0.57	0.21	0.027*
	Türkçe-Sınıf	0.49	0.19	0.045*
3. Önlem	Türkçe-Sosyal	-0.62	0.24	0.049*
4. Önlem	Türkçe-Sosyal	-0.51	0.16	0.010*
	Türkçe-Sınıf	-0.75	0.15	0.000*
	Fen-Sosyal	-0.57	0.16	0.002*
6. Önlem	Fen-Sınıf	-0.81	0.15	0.000*
	Türkçe-Sınıf	-0.41	0.13	0.010*
	Fen-Sosyal	-0.38	0.14	0.035*
9. Önlem	Fen-Sınıf	-0.43	0.13	0.004*
	Türkçe-Sosyal	-0.47	0.16	0.014*
	Türkçe-Sınıf	-0.55	0.14	0.001*
10. Önlem	Fen-Sınıf	-0.39	0.14	0.022*

* p<0.05

Tablo 4c'de ikili olarak karşılaştırılan bölümlerden aritmetik ortalaması daha büyük olan bölümler koyu olarak yazılmıştır. Tablo 4c'deki sonuçlar betimlendiğinde:

"Sosyal Bilgiler" ve "Sınıf" öğretmenliği öğrencileri 1., 2., ve 9. önlemlerin "Türkçe" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha etkili olduğu görüşündeler.

"Sosyal Bilgiler" öğretmenliği öğrencileri 3. önlemin "Türkçe" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha etkili olduğu görüşündeler.

"Sosyal Bilgiler" ve "Sınıf" öğretmenliği öğrencileri 4. önlemin "Türkçe" ve "Fen Bilgisi" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha etkili olduğu görüşündeler.

"Sosyal Bilgiler" ve "Sınıf" öğretmenliği öğrencileri 6. önlemin "Fen Bilgisi" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha etkili olduğu görüşündeler. Aynı zamanda "Sınıf" öğretmenliği öğrencileri de 6. önlemin "Türkçe" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha etkili olduğu görüşündeler.

"Sınıf" öğretmenliği öğrencileri 10. önlemin "Fen Bilgisi" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha etkili olduğu görüşündeler.

Kopya çekmeyi önlemeye yönelik tüm önlemlerin "uygulanma düzeyi" açısından bölümlere göre öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını saptamak için uygulanan çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) sonuçları Tablo 5a'da sunulmuştur.

Tablo 5a

MANOVA Önlemlerin Uygulanma Düzeyi Üzerinde Bölüm Etkisi

Etki-BÖLÜM	Değer	F	p
Pillai's Trace	0.396	4.972*	0.000
Wilks' Lambda	0.669	5.067*	0.000
Hotelling's Trace	0.441	5.154*	0.000
Roy's Largest Root	0.272	9.621*	0.000

* p<0.01

Tablo 5a'da görüldüğü gibi önlemlerin uygulanma düzeylerine yönelik genel bir farkın olup olmadığını test etmek için yapılan dört MANOVA testi de (Pillai's Trace, Wilks' Lambda, Hotelling's Trace ve Roy's Largest Root) $\alpha=0.000$ düzeyinde bölümler bazında, sunulan 10 önlemin uygulanma düzeyleri arasında

anlamlı farklılıklar olduğunu belirtmektedir. Diğer bir deyişle, 10 önlemin uygulanma düzeylerine yönelik her bir bölüme ilişkin aritmetik ortalamalar vektörleri (evrende) birbirine eşit değildir.

Bölümler bazında, uygulanma düzeyleri açısından, kopya çekmeyi önlemeye yönelik olarak sunulan 10 önlemden hangileri için öğrenci görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına yönelik analiz sonuçları Tablo 5b'de sunulmuştur.

Tablo 5b

Bağımlı Değişkenler Açısından Önlemlerin Uygulanma Düzeylerine Yönelik Bölüm Etkisi

Bağ. Değ.	Kare. Top.	Sd	Ort. Kare	F	p
1. Önlem	3.500	3	1.167	1.025	0.381
2. Önlem	5.157	3	1.719	1.089	0.354
3. Önlem	11.296	3	3.765	2.510	0.059
4. Önlem	9.242	3	3.080	2.262	0.081
5. Önlem	107.541	3	35.847	23.344*	0.000
6. Önlem	14.785	3	4.928	3.732*	0.012
7. Önlem	16.408	3	5.469	4.841*	0.003
8. Önlem	22.301	3	7.434	5.181*	0.002
9. Önlem	22.812	3	7.604	6.041*	0.001
10. Önlem	22.889	3	7.630	6.489*	0.000

* p<0.05

Tablo 5b'de görüldüğü gibi 5., 6., 7., 8., 9. ve 10. önlemlerin uygulanma düzeyleri konusundaki öğrenci görüşleri bölümlere göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Kopya çekmeyi önlemeye yönelik alınan önlemlerin uygulanma düzeyleri açısından, bölümler bazında anlamlı farklılık bulunan her bir önlem için farklılığın hangi bölümler arasındaki ortalamalardan kaynaklandığını saptamaya yönelik olarak yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarından yalnızca anlamlı olanlar Tablo 5c'de sunulmuştur.

Tablo 5c

Bölümler Bazında Önlemlerin Uygulanma Düzeyleri için İkili Karşılaştırmaları

Bağ. Değ.	Bölümler	Ortl. Farkı	Std. Hata	p
5. Önlem	Türkçe-Sosyal	1.38	0.20	0.000*
	Türkçe-Sınıf	1.10	0.19	0.000*
	Fen-Sosyal	1.15	0.20	0.000*
	Fen-Sınıf	0.88	0.18	0.000*
6. Önlem	Fen-Sosyal	0.57	0.18	0.010*
7. Önlem	Türkçe-Fen	0.57	0.18	0.010*
	Fen-Sosyal	-0.58	0.17	0.004*
8. Önlem	Türkçe-Sosyal	0.69	0.20	0.003*
	Türkçe-Sınıf	0.49	0.18	0.030*
	Fen-Sosyal	0.51	0.19	0.040*
9. Önlem	Türkçe-Sosyal	0.57	0.18	0.011*
	Fen-Sınıf	-0.45	0.16	0.032*
	Sosyal-Sınıf	-0.52	0.15	0.004*
10. Önlem	Türkçe-Fen	0.50	0.19	0.038*
	Türkçe-Sosyal	0.68	0.18	0.001*
	Sosyal-Sınıf	-0.50	0.15	0.004*

* $p < 0.05$

Tablo 5c'de ikili olarak karşılaştırılan bölümlerden aritmetik ortalaması daha büyük olan bölümler koyu olarak yazılmıştır. Tablo 5c'deki sonuçlar betimlenecek olunursa:

"Türkçe" ve "Fen Bilgisi" öğretmenliği öğrencileri 5. önlemin öğretim elemanlarınca, "Sosyal Bilgiler" ve "Sınıf" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha fazla uygulandığı görüşündeler.

"Fen Bilgisi" öğretmenliği öğrencileri 6. önlemin öğretim elemanlarınca, "Sosyal Bilgiler" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha fazla uygulandığı görüşündeler.

"Türkçe" ve "Sosyal Bilgiler" öğretmenliği öğrencileri 7. önlemin öğretim elemanlarınca, "Fen" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha fazla uygulandığı görüşündeler.

"Türkçe" öğretmenliği öğrencileri 8. önlemin öğretim elemanlarınca, "Sosyal Bilgiler" ve "Sınıf" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha fazla uygulandığı görüşündeler. Ayrıca, "Fen" öğretmenliği öğrencileri 8. önlemin öğretim elemanlarınca, "Sosyal Bilgiler" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha fazla uygulandığı görüşündeler.

"Sınıf" öğretmenliği öğrencileri 9. önlemin öğretim

elemanlarınca, "Fen" ve "Sosyal Bilgiler" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha fazla uygulandığı görüşündeler. Ayrıca, "Türkçe" öğretmenliği öğrencileri 9. önlemin öğretim elemanlarınca, "Sosyal Bilgiler" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha fazla uygulandığı görüşündeler.

"Türkçe" öğretmenliği öğrencileri 10. önlemin öğretim elemanlarınca, "Sosyal Bilgiler" ve "Fen" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha fazla uygulandığı görüşündeler. Ayrıca, "Sınıf" öğretmenliği öğrencileri 10. önlemin öğretim elemanlarınca, "Sosyal Bilgiler" öğretmenliği öğrencilerine kıyasla daha fazla uygulandığı görüşündeler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Öğrenciler kopya çekmeyi önlemeye yönelik önerilen 10 önlemden 7'sini çok etkili, 3'ünü ise etkili olarak algılamaktadır. Buna karşın öğrenciler hiçbir önlemin öğretim üyeleri tarafından çok iyi bir düzeyde alınmadığına inanmaktadır. Öğrenciler, yalnızca 5 önlemin orta civarında ya da ortanın biraz üstü oranında alındığı, diğer 5 önlemin ise az ya da çok az düzeyde alındığını ifade etmektedir. Kopya çekmeyi önlemeye yönelik olarak sunulan tüm önlemler arasında çok etkili olarak bulunanlar, önem sırasına göre 6., 7., 4., 10., 9., 5. ve 1. önlemlerdir. Diğer (8., 2. ve 3.) önlemler ise etkili bulunmuştur. Uygulanma düzeyi açısından, 5., 8., 7., 2. ve 3. önlemler öğretim elemanlarınca orta düzeyde, diğer önlemler (6. 4., 10., 9. ve 1.) ise yetersiz düzeyde kullanılmaktadır. Araştırmanın bulguları ışığında sınıf ortamında yapılan sınav süresince öğrencilerin kopya çekmesini önlemeye yönelik olarak aşağıdaki önlemlerin alınması önerilmektedir.

- İki test formu kullanınız ve arka arkaya oturan öğrencilerin farklı formları cevaplamalarını sağlayınız.
- Öğrenciler için uygun, adil ve yararlı bir test hazırlayınız.
- Sınav anında öğrencileri sürekli olarak gözleyiniz, gözetmenlik süresince kitap, gazete, vb. okumayınız, salonu terk etmeyiniz.
- Öğrencilerin test uygulamasını aksatacak şekilde davranmalarına izin vermeyiniz.
- Sınav anında öğrencilerle bireysel olarak, fısılda-

arak konuşmayınız. Açıklama gerektiğinde tüm gruba açıklama yapınız.

- Fiziksel koşulların uygun olması durumunda öğrencileri bir sıra atlatarak (bir sıra dolu bir sıra boş) oturtunuz.
- Testin hazırlanması, saklanması ve uygulanmasında gerekli özen ve titizliği gösterip, güvenlik önlemlerini alınız.
- Öğrenmenin geliştirilmesinde sınavların çok önemli bir yer tuttuğunun bilincine varınız.
- Sınavdan önce öğrencilerden sıralarını temizlemelerini isteyiniz (hem materyaller hem de sıra üstündeki yazılar için).
- Matematik gibi derslerde işlemler için karalama kağıdı kullanıldıysa, bu kağıdı da testle birlikte alınız.

Kopya çekmeyi önlemeye yönelik diğer çalışmalar için kimi öneriler:

- Benzer araştırmalar farklı öğretim düzeyleri (ilköğretim ikinci kademe, lise ya da üniversitelerin farklı bölüm ve sınıf düzeylerinde) için yapılabilir.
- Kopya çekmeyi önlemeye yönelik öğretim elemanlarının ve öğrencilerin fikirleri birlikte alınıp karşılaştırılabilir.
- Sosyo-ekonomik açıdan farklı okul türleri için saptanan kopya çekmeyi önlemeye yönelik önlemlerin etkililiği ve uygulanma düzeyleri karşılaştırılabilir.
- Öğrencilerin kopya çekmelerini önleme ya da destekleme konusunda farklı eğitim kademelerindeki öğretmenlerin düşünceleri alınabilir.

KAYNAKÇA

- Airasian, P. (1994) *Classroom Assessment*. (2nd ed.), NY: McGraw-Hill.
- Brown, F. (1983) *Principles of Educational and Psychological Testing*. (3rd ed.), NY: Holt, Rinehart and Winston.
- Bushway, A. & W. Nash (1977) "School Cheating Behavior", *Review of Educational Research*, 47: 623-632.
- Cornehlsen, V. H. (1965) "Cheating Practices in a Suburban High School", *Journal of the National Association of Women Deans and Counselors*, 28: 106-109.
- Evans, E. D. & D. Craig (1990) "Teacher and Student Perceptions of Academic Cheating in Middle and Senior High Schools", *Journal of Educational Research*, 84/1.
- Evans, E. D., D. Craig & G. Mietzel (1993) "Adolescents' Cognitions and Attributions for Academic Cheating: A Cross-National Study", *Journal of Psychology*, 127: 585-602.
- Hays, W. L. (1994) *Statistics*. NY: Holt, Rinehart & Winston, Inc.
- Grunlund, N. (1993) *How to Make Achievement Tests and Assessments*. (5th ed.), NY: Allen and Bacon.
- Lickona, T. (1991) *Educating For Character: How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility*. New York: Bantam Books.
- Linn, R. L. & N. E. Gronlund (1995) *Measurement and Assessment in Teaching*. (7th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.
- McIver, J. P. & E.G. Carmines (1981) *Unidimension Scaling*. Newbury Park: Sage.
- McCabe, D. L. (1993) "Faculty Responses to Academic Dishonesty: The Influence of Student Honor Codes", *Research in Higher Education*, 34/5.
- Tan, Ş. & A. Erdoğan (2001) *Öğretimi Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Turgut, M. F. (1984) *Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları*. Ankara: Saydam Matbaacılık.